

Norsk Ornitologisk Forening (NOF)

Sandgata 30 B
N-7012 Trondheim

Telefon: (+ 47) 73 84 16 40
Bankgiro: 4358.50.12840
Org. nr.: 970 089 748 NVA

e-post: nof@birdlife.no internett: www.birdlife.no

Orkdal Kommune
Postboks 83
7301 Orkanger
e-post: postmottak@orkdal.kommune.no

Deres ref.
2015/7127 49

Deres kontaktperson
Ingvill Kanestrøm

Vår ref.

Vår kontaktperson
Martin Eggen

Dato
20.04.2017

Innspill til reguleringsplan for Havneområde og industri på Grønøra Vest

Vi viser til brev datert 09.02.2017 og plandokumenter for planforslag for Havneområde og industri på Grønøra Vest fra Orkdal kommune. Planen legger til rette for utfylling til havneformål og opparbeiding av bakarealer til industri og logistikk. Det foreslås kaianlegg mot nord, med plass til to båter samtidig.

Norsk Ornitologisk Forening (NOF) ber om at planene for utfylling og opparbeiding av bakarealer stanses umiddelbart, slik at man unngår en ytterligere irreversibel forringelse av Orkladeltaet med tap av naturmangfold. Orkladeltaet har til tross for store inngrep fremdeles en betydelig restverdi som funksjonsområde for fugl. Planområdet har så store naturverdier at det kvalifiserer til vern som naturreservat etter naturmangfoldloven. Det bør snarest utarbeides en restaureringsplan og settes i gang en prosess for statlig vern av hele våtmårksområdet vest for Orklas utløp. Samlet belastning på økosystemet marine deltaer er allerede så stort at ethvert inngrep i naturtypen må unngås.

I strid med naturmangfoldloven og sentrale miljømål

På bakgrunn i områdets naturverdier mener NOF at utfyllingsplanene er i direkte strid med nasjonale forvaltningsmål om stans i tap av arts mangfold og strider imot Norges ansvar i forhold til Bernkonvensjonen. Bernkonvensjonen verner europeiske arter av ville planter og dyr og deres naturlige leveområder. Avtalen gjelder i første rekke vern av arter og områder som krever samarbeid mellom flere stater, og den legger særlig vekt på vern av truede og sårbare arter og dyrearter som vandrer over større områder. Konvensjonen pålegger Norge å ta særlige hensyn til truet natur.

Norge har gjennom den internasjonale Ramsarkonvensjonen forpliktet seg til å forvalte alle våtmarker på en god måte og underlegge de mest verdifulle våtmarkene et strengt vern. Våtmarker er den naturtypen i verden som er under raskest utrydding; 40 % av verdens våtmarker er gått tapt de siste 40 år. Situasjonen for verdens våtmarker er dramatisk. Det tolvte partsmøtet i Ramsarkonvensjonen i juni 2015 vedtok med bidrag fra Norge en ny strategisk plan for å styrke vernet av disse livsviktige områdene. Kystnære våtmarker er under et stort press regionalt i Trondheimsfjorden og internasjonalt, denne naturtypen forringes fremdeles i et høyere tempo enn noe annet økosystem. Omlag en tredjedel av fjærområdene i

Trondheimsfjorden er ødelagt av ulike typer utfyllinger og tekniske inngrep. Bit for bit forsvinner våre kystnære våtmarker og denne trenden må stanses. For marine elvedeltaer er belastningen særlig stor. Elvedelta og elvedaler med store løsmasseavsetninger har i lang tid vært ettertraktet for ulike typer virksomhet og bosetting. Arealbruken i disse områdene er oftest meget intensiv. Generelt er elvedelta i Norge (som i verden for øvrig) en truet naturtype. I Norge utgjør de forholdsvis små areal, men er viktige som biotop/naturtype langt ut over det areal de representerer. Elvedeltaene fungerer som nøkkelområder for en rekke arter, for fugler bl.a. som hekkebiotop og raste- og næringsområde under trekk. Av 15 elvedeltaer i Midt- og Vest-Norge er totalt 86 prosent av landarealet nedbygd eller nytt til intensivt jordbruk.

Planene i Orkladeltaet er i strid med naturmangfoldlovens § 10, som gir retningslinjer tilknyttet økosystemtilnærming og samlet belastning. Her heter det at «en påvirkning av et økosystem skal vurderes ut fra den samlede belastning som økosystemet er eller vil bli utsatt for». Det er effekten på naturmangfoldet som vurderes i prinsippet om samlet belastning, ikke det enkelte tiltaket som sådan. Paragrafen skal sikre at nye påvirkninger underlegges en helhetsvurdering av hvilken belastning et økosystem vil bli utsatt for.

Påvirkningen ikke skal vurderes isolert, men på bakgrunn av den miljøbelastning som allerede er skjedd gjennom andre påvirkninger. Dette har særlig betydning dersom miljøbelastningen er ved en kritisk grense hvor selv en liten øking i belastning vil ha stor effekt på økosystemet. Hvert enkelt inngrep kan isolert sett blir ansett som for lite til å bli stanset, men paragrafen skal sikre en helhetsvurdering. Sett i sammenheng med føre-var-prinsippet innebærer prinsippet om samlet belastning også at en beslutning skal vurderes i lys av muligheten for flere påvirkninger av samme art senere, eller for andre fremtidige påvirkninger som sammen med den foreliggende påvirkningen kan gi en uønsket virkning på naturmangfoldet. Etter vår mening den belastning for marine deltaer og bløtbunnsområder i Norge, og regionen spesielt, så stor at videre utbygging av denne naturen ikke kan fortsette.

Orkladeltaet er også nedbygd. En gradvis utbygging av havneanlegg og industri har nærmest utradert hele elvedeltaet i Orkanger. Ved utløpet av Orkla er elva rettet ut og 82 prosent av arealet er nedbygd. All utbygging har her foregått i perioden 1962-1991. De gjenstående arealene vest for Orklas utløp har imidlertid fortsatt en stor verdi for fuglelivet inn i framtiden hvis det forblir urørt. Naturverdiene i disse områdene (Grønøra, Gjølmesfjæra, Gjølmesørene, Råbygd fjæra og Småøran) vil imidlertid ytterligere forringes sterkt hvis Orkdal kommune gjennomfører utfyllingen etter planen, noe vi mener ville representere et stort tap, ikke bare for regionen, men også nasjonalt.

Naturverdier

Områdets betydning for fugl er godt dokumentert i mange sammenhenger, blant annet i den nylig utarbeidede konsekvensutredningen av Miljøfaglig Utredning AS, “Regionhavn Orkanger – konsekvenser for fugl” [1] som utgjør en del av plandokumentene. I denne rapporten blir det blant annet slått fast at “konsekvensen av tiltaket separat for fugl vurderes å bli stor negativ med alternativ 1 og middels til stor negativ med alternativ 2. Med effektene av samlet belastning i tillegg, vurderes samlet konsekvensgrad å bli stor til svært stor negativ med alternativ 1A og 1B og stor negativ med alternativ 2”.

I en registrering av naturtyper langs Orkdalsfjorden fra 2010 [2], blir verdien av Råbygd fjæra sammenlignet med Gaulosen verneområde: ”Dette er den største og mest intakte resten av det store elveoskomplekset innerst i Orkdalsfjorden. Denne gjenværende delen har stor betydning

for fuglelivet, kanskje mest som rasteplass for vassfugl og er av høy regional verdi, på linje med våtmarksområdene i Gaulosen”.

Mer spesifikt har området stor verdi som raste- og overvintringsområde for vann- og våtmarksfugl, særlig grasender, dykkender og vadefugl. [1]. En rekke truede og nær truede arter benytter området under trekket vår og høst og/eller i vinterhalvåret. Flere arter opptrer i store antall. Det er registrert til sammen 36 rødlistede vann- og våtmarksarter i området, hvorav hele 23 truede arter. Det kan også nevnes at forekomsten av hekkende temmincksnipe i et lavlandsdelta er spesiell for Sør-Trøndelag.

Avslutning

Vi vil på det sterkeste oppfordre kommunen til en bærekraftig og ansvarlig forvaltning av Orkladeltaet med nærliggende våtmarksområder. Området må restaureres og bevares for ettertiden. Dersom dette håndteres på riktig måte, vil det kunne få positive ringvirkninger for knutepunktet Orkanger og Orkdal kommune. Med de naturverdier som kommunen har i Orkladeltaet kan en legge til rette for fugle- og naturopplevelser for folk i området og kunnskapsformidling om fugl og natur gjennom fugletårn, stier, tavler og guiding i regi av lokale krefter. Dersom kommunen derimot fortsetter med planen om å utvide havnen inn i de gjenværende områdene vil dette med stor sikkerhet føre til enorme tap av naturverdier. Det er framtiden til de resterende naturverdiene i Orkladeltaet som nå står på spill.

I sin sammenstilling i detaljreguleringen skriver Trondheim havn at havneutbyggingen vil ha en stor negativ konsekvens med hensyn til naturmangfold, spesifikt fugl og sjørøret. Trondheim havn mener man imidlertid også må ta i betraktning at Trondheim Havn vil ha behov for å etablere havn for containertransport et annet sted dersom Orkanger ikke velges som lokalisering. En må da regne med at det er områder med naturverdier som tilsvarer Grønøra som kan være aktuelle. Negative konsekvenser for sjørøret og fugleliv kan da ikke påregnes å bli mindre ved andre lokaliseringer. Dette mener vi er å undergrave stortingets mål for naturmangfold og lokalisering av inngrep. Stortingets behandling av meld. St. 14. *Natur for livet* la følgende prinsipper til grunn for arealbeslutninger som berører naturmangfold: *Ved arealinngrep og arealbruk skal det så langt mulig – sett i lys av andre samfunnsformål– tas vare på den mest verdifulle naturen. Dette krever god planlegging basert på et godt og oppdatert kunnskapsgrunnlag. Dersom viktige naturverdier står i fare for å bli forringet eller ødelagt, er den foretrukne løsning i utgangspunktet å velge en annen lokalisering for tiltaket.*

Dette ansvaret må også Trondheim havn og Orkdal kommune ta, og en alternativ lokalisering for etablering av havn for containertransport må vurderes når et slikt alternativ foreligger.

Litteratur

- [1] Larsen, B. H., Flynn, K. M., Gaarder, G. & Tellnes, S. B. 2016. Regionhavn Orkanger - konsekvenser for fugl. Miljøfaglig Utredning rapport 2016-18, 64 s. ISBN 978-82-8138-825-3.
- [2] Viktige naturtyper langs Orkdalsfjordens vestsida Orkdal kommune”, Dag-Inge Øien og Egil Ingvar Aune, NTNU, Botanisk notat 2010-1

Orkanger, 1920 - Elvedelta

Orkanger, 2009 - Industri

Den samlede belastningen på Orkladeltaet har vært stor, men representerer likevel ikke et unikt eksempel. Den samlede økologiske belastningen på denne svært verdifulle naturen har oversteget akseptabel belastning, og videre inngrep representerer en alvorlig trussel for den økologiske funksjonen for fugler og annet naturmangfold. Bilder: Orkanger historielag og Orkdal kommune.

For Norsk Ornitologisk Forening

Thomas Kvalnes

Thomas Kvalnes
Leder NOF avd. Sør-Trøndelag

Bjørn Steinar Tanem [sign.]
Styremedlem NOF avd. Sør-Trøndelag

Martin Eggen

Martin Eggen
Naturvernrådgiver NOF

Kopi til:

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, fmstpostmottak@fylkesmannen.no
Miljødirektoratet, post@miljodir.no